

TALL 44

**Cant VI
Nuviatge**

Gentil ja passa la Tet
de la fada en la carrossa;
que bonic és i ben fet,
que eixerida ella i que rossa!

De la cova de Cirac 5
ja es rumbegen per l'entrada,
com una barca en un llac
on les goges fan bugada.

De tosca són los Bacins 10
on l'ensabonen i mauren:
sembla en sos dits argentins
que la plategen i dauren.

La verneda és l'estenall 15
on cada vespre l'estenen,
en rentador de cristall
com una neu quan la tenen.

Pertot lluenta d'esmalt, 20
la cova creix i s'eixampla,
son sostre sembla més alt,
sa galeria més ampla.

S'hi embranquen cent corredors,
com los carrers d'una vila,
plena de llums de colors
que perlegen en l'argila.

Est guia a la de Fullà, 25
eix a la cova Bastera,
que es decanta a Cornellà
sota el canal de Boera.

Lo cobreix ric teixinat, 30
trespol de marmòrea cambra
per cisells moros brodat
que brodarien l'Alhambra.

Ja s'enconca com uns cels 35
en volta d'or estrellada;
llantions són sos estels
que mai eclipsa l'albada.

TALL 45

La volta deixa filar
la tosca en estalactita,
fins que la puja a besar
amorosa estalacmita. 40

En pilars alabastrins
les dues se converteixen,
que après artistes divins
envernissen i poleixen.

Amb capitells malrodons 45
uns semblen troncs de palmera
esbadiats en palmons,
arcs de la volta lleugera;

palmeres d'encantat bosc
de soca entre blanca i bruna, 50
després d'entrada de fosc,
quan hi llambrega la lluna.

Altres en gran desconcert
semblen gegants en batalla,
batent-se a cos descobert 55
o abrigats ja amb la mortalla;

cristians i sarraïns,
de tot vestuari i mida,
alguns d'ells, com déus marins,
muntant corsers sense brida. 60

D'eixa sala una altra en ve
i altres voltes s'hi desclouen,
on, com boira en cel serè,
lleugeres ombres se mouen.

Un temple es veu més enllà 65
amb son altar d'alabastre;
feta amb cisell sobrehumà,
la imatge al mig com un astre.

La trona espera una veu,
l'orgue una mà que la inspira, 70
fins apar que espera a Déu
lo sagrari que s'hi obira.

TALL 46

Lo camaril sembla d'or, de pòrfit la portalada, se veuen monjos al cor i estols de gent a l'entrada.	75
Més enllà hi ha un claustre gran i benets que s'hi passegen en sos llibres tot resant, on los càntics ja aletegen.	80
De la claustra en un racó s'enfila una escala airosa: un marbre és cada graó vionat de blanc i rosa.	
Aprés troben un replà on descolquen i s'asseuen; que hermosa la font que hi ha!, que dolça l'aigua que hi beuen!	85
Si eixa és la font de l'oblit no ho esbrina pas la història, mes del país que ha traït ell va perdent la memòria.	90
I amunt puja i més amunt, com aucell de branca en branca; d'aqueixa cova damunt una altra en veu de més blanca.	95
Mes, com la puja de grat, troba curta tota escala; per un cor enamorat cada pas és un colp d'ala.	100
De sobte un raig de claror sa pujada fa més dolça, sent càntics entre verdor i rierons entre molsa.	
De la cova singular la carrossa és a l'entrada, que es desclou al dia clar, com una porta que es bada.	105

Porta d'or de l'Orient,
llavors de l'aurora bella 110
lo sol anava naixent,
com la flor que s'esbadella.

Del Canigó gegantí
Gentil en la cima es troba, 115
davant d'un quadro diví
que tots los sentits li roba.

TALL 47

LO ROSSELLÓ

–Aguaita! –diu l’hermosa, i en màgic panorama
obrir veu a ses plantes lo pla del Rosselló
per entre cortinatges de boires d’or i flama,
i ací es veu, com en somni d’amor, prop de sa dama 120
i al cim de Canigó.

Cinc rius brollen d’aqueixa muntanya grandiosa,
cinc rius d’aigua de gebre, mig perles i mig gel,
de tots amb les escumes lo Rosselló s’arrosa;
aixís sos raigs escampa l’estrella més hermosa 125
per los jardins del cel.

Apar una almorratxa descomunal que vessa
per sos cinc brocs de vidre cinc rius d’aigües d’olors;
l’aixeca entre eixes cimes Pirene gegantessa
com quan, dintre la plaça, dansant la pabordessa 130
arruixa als balladors.

Gegant ample d’espatlles, al torb i a la tempesta
i als núvols deixa fer-hi cada hivernada aplec;
ramades té que viuen de romaní i ginesta
en cada arruga esteses de sa rumbosa vesta, 135
i un poble en cada plec.

Allà dellà Cotlliure, del Pirineu darrere,
se veu rorenc e informe sortir lo sol naixent,
com far que amb braç de ferro sosté la cordillera,
i al nàixer ja amb sa rossa i estesa cabellera 140
s’abriga el firmament.

TALL 48

De son bressol d'escumes quan s'alça cada dia,
son raig primer corona lo rei del Rosselló;
de jorn tot l'emmantella de llum i pedreria,
i al pondre's en Meranges encara un bes envia 145
al front del Canigó.

A sa claror s'eixampla rient la plana hermosa,
com desvetllada als dolços murmuris del matí;
lo pèlag, a ses plantes dormint, moure's no gosa
per no desabrigar-la, sa filla somniosa, 150
de sos llençols de lli.

Té a esquerra les cendroses, vitíferes Corberes
que al Pirineu, com branques, se pugen a empeltar;
a dreta les florides, granítiques Alberes;
lo Rosselló és un arc de dues cordilleres 155
que té per corda el mar.

És una immensa lira que en eixa platja estesa
vessanta d'harmonies deixà algun déu marí;
lo Canigó és lo pom, les cordes que el cerç besa
són los tres rius que ronquen lliscant per la devesa: 160
lo Tec, la Tet, l'Agli.

TALL 49

La goja diu: –No sempre fou eixa vall desclosa;
fou aigua lo que és herba, lo que ara és verd fou blau;
bramaren les balenes on Prada avui reposa,
i els claustres d'Elna munten, evori en coral rosa, 165
de Tetis lo palau.

Força-real i Pena foren ses illes belles;
del Canigó en la soca fermaren-se vaixells;
volaren les gavines cantant cançons novelles 170
en eixes margenades, on bresquen les abelles,
on juguen los anyells.

És obra del Pirene gegant aqueixa terra,
dels cims la davallaren les aigües de gra a gra;
les pedres de la plana són ossos de la serra
d'a on, un pas per segle, com hoste que es desterra, 175
lo pèlag reculà.

A les nereides, filles de Doris, suplantaren
les nàiades jolives, que en Arles i Molig
de sa aigua sanitosa les urnes abocaren;
les dríades dins l'arca dels dòlmens s'allotjaren 180
dels arbres entremig.

De quantes guerres fóra lo Rosselló teatre?;
portal d'Ibèria, quantes nacions ha vist passar?
Les serres, graderia d'aqueix amfiteatre,
en sa creixent arena més pobles han vist batre 185
que onades en sa mar.

TALL 50

Grans viles lo fenici vora eixa mar plantava,
i, esposa desertívola que cerca un altre llit,
besava llurs muralles mil anys i les deixava,
i, lluny elles al veure sos ulls i vesta blava, 190
morien de neguit.

Lo temps a Caucolíberis e Il·líberis esborra,
si resten llurs ossades, sos noms ja ningú els sap.
De la Ruscino púnica ne resta sols la torre,
com d'home que en l'arena de vora mar s'ensorra, 195
traient ja sols lo cap.

Ençà d'eixa columna, pedró de sa ruïna,
una ciutat naixenta no veus? És Perpinyà,
la que li ha pres per sempre lo ceptre de regina.
Doncs jo l'he vista nàixer com d'un reboll l'alzina, 200
com roure d'un aglà.

Un fill de la Cerdanya, que Pere Pinya es deia,
tement que el soterrassen les neus, parlà a la Tet:
«Oh!, guia'm, tu que hi baixes, al pla que s'assoleia.»
«Segueix-me», el riu contesta, i el llaurador ho feia 205
per no morir de fred.

Dels bous pren les tirandes i per sa verda riba
segueix lo riu que corre camí del Rosselló;
quan ja vora les aigües del mar la Tet arriba,
diu al bover: «Arrela't aquí, llaura i cultiva, 210
tos camps regaré jo.»

TALL 51

Com Ròmulus un dia del Tibre en la ribera,
de freixe amb sa carreta rodeja un tros de pla;
allí planta una casa, un camp i una olivera;
ara és ciutat la casa, mur ample la rodera, 215
lo mur de Perpinyà.

Apar una encantada que, de l'escuma eixida,
mirant-se s'extasia, granívol Rosselló,
i alçant a les neus verges los ulls embadalida,
no sap si amb més belleses i amb més tresors la crida 220
la mar o el Canigó.

Mes eix és meu, cap reina del món té millor trono;
a cap fins les boirades humils besen lo peu;
i això i mon cor i vida i esdevenir te dono;
ací, al nivell dels astres, de glòria te coronó, 225
més alt sols està Déu.

Oh, mira mes companyes com a enjoiar-te volen
en carros de boirina de polseguera d'or!;
algunes per lliseres de neu i herba ressolen
fins que, de joies plena sa falda, s'enarbolen 230
parlant de nostre amor.

A eixams així a trenc d'alba les àurees abelles
murmurioses volen vers l'ametller florit.
Oh, mira-les com pugen, que càndides i belles!;
no són més eixerides al vespre les estrelles 235
quan pugen al zenit.–

TALL 52

MUNTANYES REGALADES

UNA GOJA VOLANT

Jo veig una rosa vera,
una rosa i un clavell;
ditxosa la primavera
que pot fer-se'n un ramell. 240
Llur test d'or és la muntanya,
quin gerro tan grandíós!

ALTRA GOJA

No volem gaire, companya,
ara que parlen tots dos. 245
Mira allí la de Mirmanda.
Què farem a l'arribar?

LA GOJA DE MIRMANDA

Voltem lo cim en garlanda
i posem-nos a cantar.

COR DE GOGES, FENT LA SARDANA

Muntanyes regalades
són les de Canigó; 250
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor.

TALL 53

LA GOJA DE MIRMANDA

Quan Barcelona era un prat
ja Mirmanda era ciutat;
forts gegants l'han aixecada, 255
que de pedra amb glavi tosc
quan los veien dintre el bosc
fins los roures tremolaven.

L'aixecaren, fent ensalms,
amb reblums de quatre palms, 260
amb palets de quatre canes,
entre el secà i l'aiguamoll,
com la vila de Ripoll
entremig de dues aigües.

Allí tinc lo meu casal, 265
tancadeta amb un penyal
sota el casal hi ha una balma;
de joiells d'argent i d'or
allí guardo mon tresor,
com sos bonics una garsa. 270

Lo millor que hi he trobat
és eix espill encisat
que enamora a qui s'hi aguaita;
lo mànec sol que sosté
aqueix diamant serè 275
val la corona d'Espanya.

COR DE GOGES

Muntanyes regalades
són les de Canigó;
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor. 280

TALL 54

LA DE GALAMÚS

De les valls del Rosselló
Galamús és la més bella;
oberta a la llum del sol,
n'apar una mareperla,
n'apar un cistell de flors 285
que enarboren les Corberes
com dalt d'una branca un niu
entremig de cel i terra.
Hi canten los rossinyols,
les tórtores hi gemeguen, 290
i les àligues reals
amb ses alasses l'ombregen.
D'aqueix Camp jo en só la flor,
d'aqueix cel jo en só l'estrella;
hi tinc la Fo per passeig, 295
per palau la cova immensa,
per gegantí mirador
lo serradal de l'Esquerda,
per font lo riu de l'Aglí
renadiu sota una penya, 300
per córrer a besar los peus
a Sant Pau de Fenolleda.
L'ofrena que us faré jo
és la que a mi el riu m'ha feta:
topazis de Bugarac, 305
on naix lo riu que me'ls deixa,
enfilats amb un fil d'or,
com un collaret de reina.

COR DE GOGES

Muntanyes regalades
són les de Canigó; 310
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor.

TALL 55

LA DE RIBES

Jo tinc una galeria que va per dintre dels monts des de la cova de Ribes fins al forat de Sant Ou.	315
Per un cap veig Coma Ermada i els espadats de Montgrony; per l'altre, el riu que anguleja des de Queralbs a Ripoll.	320
Mon palau és dins un cingle que el Freser parteix en dos, a cada banda de cingle tinc finestres i balcons, amb heureres per cortina, lligaboscós per festó.	325
De riba a riba abraçant-se, vells roures me fan de pont; los que passar-hi m'hi veuen me prenen per un colom.	330
Filla d'Amand, rei bagauda, encantada allí visc jo, al valent que em desencante prometent-li grans tresors, donar-li vida més dolça i fer-lo franc de la mort.	335
Mentrestant, gentil parella, preneu ma corona d'or.	

COR DE GOGES

Muntanyes regalades són les de Canigó; elles tot l'any floreixen, primavera i tardor.	340
--	-----

TALL 56

LA DE BANYOLES

Tota la nit he filat vora l'estany de Banyoles, al cantar del rossinyol, al refilar de les goges.	345
Mon fil era d'or, d'argent la filosa; los boscos veïns m'han pres per l'aurora.	350
Per debanar lo meu fil tinc belles debanadores: les muntanyes de Begur, les de Begur i Armenroda, les serres de Puig Neulós, les de Mont i Rocacorba.	355
La plana de l'Empordà mai ha dut millor corona, corona de raigs de llum trenats amb lliris i roses; semblaba un pavo real obrint sa florida roda.	360
Mon fil era d'or, d'argent la filosa; los boscos veïns m'han pres per l'aurora.	365
Com lo fil era daurat, les madeixes eren rosses, hermosos cabells del sol encastats de boira en boira.	370
De les Estunes al fons lo teixien quatre aloges; llur teler és de cristall, de vori la llançadora. Veu's aquí el vel que han teixit tot exprés per una boda.	375
Mon fil era d'or, d'argent la filosa; los boscos veïns m'han pres per l'aurora.	380

COR DE GOGES

Muntanyes regalades
són les de Canigó;
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor.

TALL 57

LA FADA DE ROSES

Que bonica n'és la mar, 385
que bonica en nit serena!;
de tant mirar lo cel blau
los ulls li blavegen.

Hi davallen cada nit 390
amn la lluna les estrelles,
i en son pit, que bat d'amor,
gronxades se bressen.

Tot escoltant l'infinit 395
sa dolça música ha apresada;
n'apar lo mirall del cel,
lo cel de la terra.

Ahir vespre la vegí 400
com dormia en la maresma,
com dormia cabdellant
escuma i arena.

Los coralers de Begur
coralen dins llur barqueta.
–Coralers, si m'hi voleu,
fareu bona pesca.

Si voleu saber qui só, 405
só una fada empordanesa;
les fades del Pirineu
me diuen Sirena.–

Quan ells se tiren al fons 410
jo en sortia amb les mans plenes;
ells trauen rams de coral,
jo aquest ram de perles.

COR DE GOGES

Muntanyes regalades
són les de Canigó;
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor. 415

TALL 58

LA DE FONTARGENT

De Fontargent a Orièja
n'he baixada aquest matí
pel rost de Clota Florida
maduixetes a collir. 420

Tot umplint-ne la cistella
un aurer ensopeguí,
un aurer que entre la sorra
triava granets d'or fi.
–Déu vos guard, gerdera hermosa. 425

–Déu vos guard, gallard fadrí;
prou vos daria maduixes
si em donàsseu d'or un bri.
–Preneu's-el, gerdera hermosa;
per gerderes l'apleguí.– 430

Ell me'n donava una embosta,
jo unes volves ne prenguí,
mes maduixes oferint-li,
de les selves coral fi.

Mentres ell se les prenia 435
les maduixes canvií;
cada gerd era un carboncle,
cada maduixa un robí.

Per ensenyar-vos-en mostra
la més vistosa encastí 440
en est anell de cinta ampla
que en dos se pot migpartir:
per anell de nuviatge
si el voleu, veu's-el aquí.

COR DE GOGES

Muntanyes regalades 445
són les de Canigó;
elles tot l'any floreixen,
primavera i tardor.

TALL 59

LA DE LANÓS

Sols per fer-vos un present,
de llevant fins a ponent 450
he seguit la terra mia;
vos ne porto una arpa d'or
que fa passar la tristor,
que fa venir l'alegria.

Cada colp que la toqueu 455
vos hi respondrà una veu,
la veu de l'ànima mia.

COR DE GOGES

Muntanyes regalades
són les de Canigó;
elles tot l'any floreixen, 460
primavera i tardor.

Cant VI. Nuviatge dins *Canigó*

Volum segon de "Totes les Obres" de Jacint Verdaguer: "Poemes llargs .Teatre", a cura de Joaquim Molas i d'Isidor Cònsul, Barcelona: Proa, 2003.

Reproducció autoritzada per Grup 62.